

ענינים שונים

בספר תורת אבות (שבת פרק שני-עונג שבת אות צט) מביא מהרה"ק ר"פ מקוברין זצ"ל דבסעודת שבת קודש אחז הוא ז"ל פעם אחת מאכל של שבת שעושים מרגלי בהמה [פצ'י'א'], ואמר: 'אף עשיר בעשרו, ואף מלך במלכותו, אין להם תענוג כזה שיש לי ממאכל זה לכבוד שבת'. אח"כ אמר עוד: 'יתכן שכל ירידתי לעוה"ז היא כדי לאכול מאכל זה לכבוד שבת'.

בילקוט מאורי אור (שם) כתב שהרה"ק ר' ברוך אשר מטשערנאביץ זצוק"ל אמר דמאכל 'פצ'י'א' הוא 'זויערליך' שהוא מלשון 'זיי-ערליך'.

שמעתי שפעם שלחו לאחד מגדולי ישראל משלוח מנות ובו גאל"ע, כבד ומלח, ורשם בו, גלה כבוד מלכותך.

[ו]

קוגל

הטעם ★ לאקשין קוגל ★ קישקע-מעהל קוגל ★ ענינים שונים

הטעם

הרמ"א (סי' רמב סעיף א) כתב שנהגו לאכול מוליתא, שקורין פשטיד"א, כליל שבת, זכר למן, שהיה מכוסה למעלה ולמטה.

בספר נימוקי או"ח (סי' רעא אות ב) כתב שקורין למוליתא ופשטיד"א 'קוגל', ומנהג העולם לאכול הקוגל רק בסעודת היום של שבת. וכמה צדיקים

שהוכטח בשמירה, נשא לבו את רגליו, ונעשה קל ללכת, לזה המנהג לאכול רגל ^{אחרי} בשבת עפ"י הגמ' הנ"ל כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים.

סגולה לפרנסה

בזמירות הישר והטוב (ליסקא, מאכלי שבת קודש) מביא שהרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע אמר שאכילת 'פצ'י'ע' (מאכל הנעשה מרגלים) מסוגל להמשיך פרנסה, משום דתיבת 'פצ'י'ע' נוטריקון ע"מך ישראל צ'ריכין פ'רנסה.

תיקון היסוד

בספר דברי תורה (מונקאטש, חלק א מהדורא קמא אות קא) כתב שהמאכל של רגלים שנהגו לאכול בסעודת שבת, רבותינו הצדיקים זי"ע היה להם בזה ענינים וסודות רבים, ושמעתי עובדא דהוי בין הני אחים הקדושים כשרפי מעלה רבותינו בעל נועם אלימלך וזהר"ר זושא זי"ע כשבת אחים גם יחד בסעודה זו בשבת קודש, ונתנו מאכל הרגלים הנזכר, ואמר רבינו בעל נועם אלימלך שזהו תיקון לפגם הברית, כמו שנאמר ו'אץ ב'רגלים ח'וטא (משלי יט, ב), ור"ת 'חב"ו', הוא השם התיקון לקבץ הנפזרים וללקט הנפרדים לתיקון היסוד כנודע.

במנהגי בית אליק (מנהגי יום השבת בהערה צה) מביא שהקדוש מעיר חדש (ניישטאט) הנקרא גוטער יוד זכותו יגן עלינו אמר בשם הרה"ק מראפשיץ שאכילת רגלים בשבת הוא תיקון ליסוד, כי הוא רגלים לאותו דבר.

נהגו לאכול גם בליל שבת קוגל לקיים דברי הרמ"א.

בספר מנהג ישראל תורה (סי' רעד בד"ה כתב ברמ"א) כתב דיש לומר דגם קוגל שלנו היא כעין מולייתא, שמכוסה בחלק הקשה הנשרף, אשר הוא סביב החלק הרך אשר בתוכה, והוי זכר למן.

בביאור הלכה (שם) תמה על דברי הרמ"א, דמה ראו לעשות בשבת זכר למן, שלא ירד בו כלל, והתוס' (פסחים ק: ד"ה שאין) כתבו, דמשום שלא ירד המן יש לעשות זכר לו, והוא דחוק. ומביא שם מספר תורת חיים (עירובין יט. ד"ה ההוא דמחייבו) טעם הגון לעשות זכר למן, לפי דשבת בראשית הוא דוגמת שבת שלעתיד לבוא שהוא יום שכולו שבת, ולכן אנו עושים כמה דברים בשבת זה דוגמתו, וכבר אמרו חז"ל (חגיגה יב:) דעל שם זה נקרא שחקים, שבו שוחקים מן לצדיקים לעתיד לבוא, ולכך שפיר יש לעשות בשבת זכר למן ההוא.

בספר משמרת שלום (סי' כח אות ז) כתב שמרוב חיבת הקודש יצא מגדרו והגם שאין עסקו בחבורו בענינים כאלו, אגלה לך סוד מאכלי שבת דסעודת שחרית, כי לענ"ד רומז לעשר ספירות, וסמוכות יש לזה כי שמעתי בשם הקדוש מופת הדור מהר"י מרוזין זי"ע כי אכילת פשטידא שקורין קוגל רומז ליסוד. ונלע"ד הטעם, כי זה המאכל כל ישראל אוכלים אותו בשביל עונג שבת, וזה עיקר ההוספה שמוסיפין בשביל כבוד ועונג שבת, והוא סוד מוסף שבת, וסוד יוסף וסוד עונג.

בספר דעת זקנים (שמעתתא דדרדקי אות ג) כתב בהיות הגה"ק רבי מאיר הורוויץ זצ"ל אבד"ק דזיקוב בעמח"ס אמרי נועם ילד בר שית שנין, העמידו אביו הרה"ק מו"ה אליעזר מדזיקוב זי"ע לפני אביו הרה"ק מו"ה נפתלי מראפשיץ זי"ע, וישאלהו הרה"ק מראפשיץ, בני הגד נא לי טעם נכון על מה שאנו אוכלין קוגל בשבת. ותוך כדי דיבור השיב, הלא 'קוגל' נוטריקון ו'הוא כ'זרע ג'יד ל'בן (שמות טז, לא) וידוע דהקוגל הוא זכר למן.

לאקשין קוגל

בספר פנים מאירים (ענינים, שבת קודש) מובא בשם הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע שאמר בלשון קדשו לאקשין קוגל איז מסיני.

בספר מבוא ועד צאתו (פרק ס בציונים והוספות אות עח) מביא מקובץ נחלת צבי (גליין ז עמ' קנ) רמז על אכילת לאקשען קוגל בשם החמיד ר' משה מרשצנסקי רבה של קרעמאנטשונע, כי אותיות לאקשין בידיש הם אותיות של שתי מילים בלשון קודש לא קשין, והכוונה להדגיש כי אמנם קשין מזונותיו של אדם כקריאת ים סוף, אך זאת רק בימי החול, הואיל והן קצובות לו מראש השנה ועד ראש השנה, ולא יועילו לו שום השתדלויות, אבל מזונותיו של אדם לצורך שבת, לא קשין כלל כי אינם קצובות לו מראש, ואם הוא מוסיף בהוצאת שבת אזי מוסיפין לו. ועיין לעיל בפרק ג אות ד שהבאתי עוד בענין זה. גם הבאתי שם בשם הרה"ק ר' פינחס מקוריין זי"ע, שלאקשין, מרמז לאחדות

והוספות אות פט) מביא משמועות וסיפורים (חלק ב) שהרה"ק הבע"ל התניא זי"ע א אמר פעם, שמה שפועלים בראש השנה ע"י תקיעת שופר, פועלים בשבת ע"י אכילת קוגל, ושאל אחד מהשומעים, א"כ מדוע תוקעים בשופר בר"ה בשעה שניתן לפעול אותם הפעולות ע"י אכילת קוגל, השיב לו הרה"ק, הלא כך נהוג שאם חל ראש השנה להיות בשבת אוכלים קוגל ואין תוקעים בשופר.

עוד הביא שם (בא"ד אות צ) מאגרות קודש של הרה"ק ר' יעקב מפשעווארסק זצוק"ל שפעם שבת הרה"ק המגיד מפשערנאביל זצוק"ל אצל איש פשוט ומגושם, וראה המגיד זצוק"ל שהכינו שם קוגל'ן הרבה, שאל אותו המגיד אם יהיה לו עוד אורחים לשבת, ענה בשלילה. רק לבני ביתו עושה לכל שבת כ"ד קוגל'ן, כנגד הכ"ד כי לעולם חסדו' שאומרים בשבת. שאל לו המגיד הלא יש כ"ו כי לעולם חסדו', ענה, פאר עוג מלך הבשן און סיחון מלך האמורי קומט זיך א מכה.

בספר מגן אבות (שם באות נו) מביא מספר אבני קודש, שפעם טייל הרה"ק הרבי ר' מענדל'י מרימנוב זי"ע עם הרה"ק מראפשיץ זי"ע ושוחרו משך שלש שעות מענין סוד אכילת קוג"ל בשבת.

[1]

חמין-משאלנא

המקור ★ ענינים שונים ★ קאשע

המקור

הבע"ל המאור (שבת טז: בדפי הרי"ף) כתב שתקנת רבותינו היא לענג את

שמסתבכין זה בזה, ושבת הוא רשות היחיד, הוא אחדות, ושבת שלום.

קישקע-מעהל קוגל

בספר נימוקי או"ח (שם) כתב שאבותיו וכמה צדיקים נהגו לאכול מולייטא, היינו מעי בהמה ממולא, דהוי זכר למן, שהוא מכוסה, וכבר הבאתי לעיל, שהם נהגו כן בליל שבת, כמו שמשמע מרמ"א (שם), אבל מנהג העולם שאוכלין אותו, רק בסעודת היום של שבת.

הוספת קוגל כשיש עוד ספר תורה

במנהגי קודש באסטאן מובא שנוהגים להוסיף קוגל בשבת שבה קוראים בספר תורה נוסף.

ענינים שונים

בזמירות לעטר פתורא (סעודת יום שבת קודש מאכל קוגעל) מביא שכ"ק אדמו"ר ר' איציק'ל מפשעווארסק זצ"ל שמע מפי מרן מציעשנוב זי"ע בשם הרה"ק מלובלין זי"ע, שיש במרומים היכל אחד שבו נותנים שכר על אכילת קוגל בשבת, ואפילו האוכל את הקוגל לתיאבון בשביל שנפשו מחמדתו, ג"כ יקבל שכר על כך.

עוד הביא שם (בהערה 9) שהרה"ק מב"אזוב בע"ל צבי לצדיק זצ"ל אמר בשם זקינו הגה"ק בע"ל בני יששכר זצ"ל בשם הגה"ק מהר"ם מרימנוב זי"ע, שאכילת קוגל יצרפו ויוסיפו בשמים על חשבון הזכויות של האדם.

בספר מבוא ועד צאתו (פרק ס בציונים